

İlyas — On Sayı

Jeff Pippenger

2023-10-13

1856

Millerçi hərəkəti Yeşaya kitabının yeddinci fəslində e.ə. 742-ci ildə başlayan altmış beş illik peyğəmbərliklə təmsil olunurdu. Yeşayanın tarixində baş verən həmin altmış beş il, 1798-ci ildən 1863-cü ilə qədər olan altmış beş ili təmsil edir. Alfa və Omega həmişə başlanğıcla birlikdə sonu təsvir edəcəkdir. Altmış beş illik peyğəmbərlik İsrailin şimal və cənub padşahlıqlarına qarşı yeddi dəfəlik lənəti müəyyən edir. Şimal padşahlığına qarşı ilk yeddi dəfə, Yeşayanın bu qabaqcadan xəbəri padşah Ahaza təqdim etməsindən on doqquz il sonra, e.ə. 723-cü ildə başlandı. Cənub padşahlığına qarşı son yeddi dəfə isə altmış beş ilin sonunda, e.ə. 677-ci ildə başlandı.

Efrayimə qarşı yeddi vaxtlıq ilk lənət 1798-ci ildə başa çatdı; bu, Danielin səkkizinci və doqquzuncu fəsilərindəki Ulai çayı görüntüsünün açıldığı son vaxt idi. Bu, peyğəmbərcəsinə həm birinci mələyin ismarıcının gəlişini, həm də Millerçi hərəkətin peyğəmbərlik baxımından başlanğıcını qeyd edirdi. Yəhudaya qarşı yeddi vaxtlıq son lənət 1844-cü ildə başa çatdı; bu isə üçüncü mələyin ismarıcının gəlişi idi. Ondan on doqquz il sonra, 1863-cü ildə, əvvəlindəki qabaqcadan xəbərdarlıqda təmsil olunan altmış beş il Millerçi hərəkətin sonunu və Laodikeyalı Yeddinci Gün Adventist Kilsəsinin başlanğıcını qeyd etdi. 1863-cü ildən yeddi il əvvəl, 1856-cı ildə, Ceyms Uayt Millerçi hərəkətin Filadelfiya kilsəsi olmaqdan çıxdığını və Laodikeya kilsəsinə çevrildiyini müəyyən etməyə başladı. Onun nəvəsi, Ellen Uaytın bioqrafiyasını yazarkən, 1856-cı ilin tarixi və Laodikeya ismarıcı haqqında yazır.

“Laodikeya Məktubu”

“Şənbəni saxlayan Adventistlər Vəhy 2 və 3-də yeddi kilsəyə ünvanlanan xəbərlərin əsrlər boyu xristian kilsəsinin təcrübəsini təsvir etdiyi mövqeyini qəbul etmişdilər. Onların gəldiyi nəticə bu idi ki, Laodikeya kilsəsinə ünvanlanan xəbər indi onların nominal Adventistlər adlandırdıqları, yeddinci gün Şənbəsini qəbul etməmiş olan şəxslərə şamil olunur. Oktyabrın 9-da dərc olunan Review jurnalında qısa bir redaksiya məqaləsində Ceyms Uayt, aşağıdakı sözlərlə giriş edərək, düşündürücü bəzi suallar qaldırdı:”

Sual yenidən ortaya çıxmağa başlayır: “Ey gözətçi, gecədən nə xəbər?” Hazırda yalnız aid olduqları mövzuya diqqəti yönəltmək üçün verilən bir neçə sual üçün yer vardır. Ümid edirik ki, tam cavab tezliklə veriləcək.—Review and Herald, 9 oktyabr 1856.

“Onun verdiyi on bir sual içində məhz altıncısı Laodikeyalılara yönəlmişdi.

“6. Laodikiyalıların vəziyyəti (ılıq, nə soyuq, nə də isti) üçüncü mələyin xəbərini iqrar edənlərin cəmiyyətinin halını münasib surətdə təsvir etməirmi? — Yenə orada.”

“Sonuncu sual məsələni açıq-aşkar ortaya qoyur:

“11. Əgər bir xalq olaraq vəziyyətimiz belədirsə, onda Həqiqi Şahidin “məsləhəti”nə qulaq asmadan Allahın lütfünə ümid etməyə hər hansı həqiqi əsasımız varmı? Sənə məsləhət görürəm ki, məndən odda sınanmış qızıl alasan ki, varlı olasan; və ağ paltar alasan ki, geyinəsən və çılpalıqlının rüsvayçılığı görünməsin; və gözlərini göz məlhəmi ilə məsh et ki, görəsən. Mən sevdiklərimin hamısını məzəmmət edir və tərbiyə edirəm; buna görə qeyrətli ol və tövbə et. Bax, qapıda dayanmışam və döyürəm: əgər kimsə səsimi eşidib qapını açsa, onun yanına girəcəyəm və onunla birlikdə şam edəcəyəm, o da Mənimlə. Qalib gələndə Mənim taxtında Mənimlə birlikdə oturmağa icazə verəcəyəm; necə ki, Mən də qalib gəldim və Atamın taxtında Onunla birlikdə oturdum. Vəhy 3:18–21.—Ibid.

“Aydındır ki, məsələnin həqiqəti yalnız yenicə James White-in zehmində işıqlanmağa başlamışdı. Review-un növbəti sayında həmin başlıq altında yeddi kilsəyə dair yeddi sütunlu bir təqdimat yer aldı. O, giriş qeydlərində belə bəyan etdi:

“Biz bəzi müasir şərhçilərlə razılaşmalıyıq ki, bu yeddi kilsə bütün Məsihi dövrünü əhatə edən yeddi zaman mərhələsində, Məsihçi kilsəsinin yeddi vəziyyətini təmsil edən kimi başa düşülməlidir.—Ibid., 16 oktyabr 1856.

“Sonra o, peyğəmbərliyi ələ alaraq hər bir kilsəyə ayrıca müraciət etdi. Yeddinciyyə, Laodikiya kilsəsinə gəldikdə isə, belə bəyan etdi:

Bir xalq olaraq bu kilsənin kədərli təsviri bizim üçün nə qədər alçaldıcıdır. Bəs bu dəhşətli təsvir bizim indiki vəziyyətimizin ən mükəmməl mənzərəsi deyilmi? Elədir; və Laodikiya kilsəsinə ünvanlanan bu nüfuzedici şəhadətin qüvvəsindən yayınmağa çalışmaq heç bir fayda verməyəcəkdir. Qoy Rəbb bizə onu qəbul etməyə və ondan bəhrələnməyə kömək etsin.—Həmin yerdə.

“Laodikiya kilsəsinə iki sütun həsr etdikdən sonra, onun yekun qeydləri güclü bir çağırış etdi:

“Əziz qardaşlar, biz dünyaya, bədənə və iblisə qalib gəlməliyik, əks halda Allahın Padşahlığında heç bir payımız olmayacaq.... Bu işdən dərhal yapışın və imanla tövbə edən Laodikiyalılara verilmiş lütfkar vədlərə sahib çıxın. Rəbbin adı ilə qalxın və qoy işığınız Onun mübarək adının izzəti üçün parlasın.—Ibid.

“Meydandan gələn cavab heyvətamiz dərəcədə güclü idi. G. W. Holt 20 oktyabrda Ohayodan yazırdı:”

“Bəli, mən inanıram ki, Allahın əmrləri və İsanın imanı ilə üçüncü xəbərin içində olan bizlər, bu müraciətin ünvanlandığı kilsəyik; və sınaqdan çıxmış qızılı, ağ libası və göz məlhəmini əldə etmək üçün nə qədər tez müraciət etsək, bir o qədər yaxşıdır ki, görə bilək.—Ibid., 6 noyabr 1856.”

“Şimal-şərqdən bu mövzu barədə yeni bir səs eşidildi: Massaçusets ştatının Princeton şəhərindən olan Stephen N. Haskellin səsi. Birinci gün adventisti olaraq o, iyirmi yaşında təbliğ etməyə başlamışdı; indi isə, üç il sonra, üçüncü mələyin xəbərində idi. Müqəddəs Kitabı dərindən öyrənən birisi kimi, Uaytın yeddi kilsə məsələsini təqdim edən qısa ilkin redaktor məqaləsini gördükdən sonra, o, Review üçün geniş bir məqalə yazmağı seçdi:”

“Qeyd olunan mövzu son bir neçə ay ərzində mənim üçün dərin maraq doğuran məsələlərdən biri olmuşdur.... Mən bir müddətdir ki, Laodikeyalılara verilən xəbərin bizə aid olduğuna inanmağa yönəldilmişəm; yəni üçüncü mələyin xəbərinə iman edənlərə; mənim əsaslı hesab etdiyim bir çox səbəblərə görə. Onlardan ikisini qeyd edəcəyəm.—Ibid.

“O, bunu edərək, nəticələrinə iki sütun həsr edir. Sözüünü tamamlayarkən belə bəyan etdi:

“Üçüncü mələyin xəbərinə dair bir nəzəriyyə, toy libası olmadan — hansı ki, müqəddəslərin salehliyidir — bizi əsla, əsla xilas etməyəcək. Biz Rəbb qorxusu içində müqəddəsliyi kamilləşdirməliyik.—Həmin mənbə.

Ceyms Uayt Laodikiyadakı kilsəyə ünvanlanmış xəbər barədə redaksiya məqalələrini davam etdirdikcə, şənbəni saxlayan adventistlərin indi Review-da oxuduqları anlayışlar sarsıdıcı idi, lakin düşüncəli, dua dolu mülahizə nəticəsində onların tətbiq oluna biləcəyi görüldü. Redaktora göndərilən məktublar kifayət qədər ümumi razılığı göstərirdi və bir oyanışın artıq başladığını göstərirdi. Bu oyadıcı xəbərin həyəcanın məhsulu olmadığını 1857-ci ilin aprelində nəşr edilmiş Testimony No. 3-ün ilk məqaləsi, “Qeyrətli ol və tövbə et” başlıqlı yazı, təsdiq edirdi. O, belə başlayır: “Rəbb mənə görüntüdə kilsənin indiki ilıq halı barədə bəzi şeylər göstərmişdir ki, onları sizə nəql edəcəyəm.”—1T, s. 141. Ellen Uayt burada Şeytanın yer üzünə aid firavanlıq və mülklər vasitəsilə kilsəyə qarşı hücumları haqqında ona göstərilənləri təqdim edirdi.” Arthur White, Ellen G. White: The Early Years, cild 1, 342–344.

Millerçi hərəkəti peyğəmbərcəsinə Filadelfiya kilsəsi olaraq başladı və 1856-cı ildə Laodikiya kilsəsinə çevrildi. Yeddi il sonra bu hərəkət başa çatdı və Yeddinci Gün Adventist kilsəsi Laodikiya kilsəsi olaraq başladı və Rəbbin ağzından tüpürülüb atılanadək belə qalacaq. Yüz qırx dörd minliklərin hərəkəti Laodikiya kilsəsinin sürüsünün içindən çıxdı; necə ki, Millerçi hərəkət də Sardis kilsəsinin sürüsünün içindən çıxmışdı. Yüz qırx dörd minliklərin hərəkəti Millerçi hərəkətlə bu baxımdan paralellik təşkil edir ki, birinci hərəkət Filadelfiyadan Laodikiyaya dəyişdi, sonuncu hərəkət isə Laodikiyadan Filadelfiyaya dəyişir. Millerçi tarixində Filadelfiyadan Laodikiyaya keçid nöqtəsi xüsusi olaraq 1856-cı il kimi göstərilmişdir; buna görə də sonuncu hərəkətdə də keçid nöqtəsi işarələnməlidir, çünki Allah heç vaxt dəyişmir. Keçid nöqtəsi Vəhy kitabının on birinci fəslində küçələrdə öldürülən iki peyğəmbərlə müəyyən edilir.

Onlar öz şəhadətlərini başa vurduqda, dibsiz quyudan çıxan vəhşi heyvan onlara qarşı müharibə aparacaq, onlara qalib gələcək və onları öldürəcək. Onların cəsədləri ruhən Sodom və Misir adlanan böyük şəhərin küçəsində qalacaq; Rəbbimiz də orada çarmıxa çəkilmişdi. Vəhy 11:7, 8.

Son hərəkət öləcək, sonra ayağa qalxacaq və bundan sonra bayraq kimi dirildiləcəkdə. Bunu etməklə o, Respublikaçı buynuzla uyğunlaşacaqdı. Respublikaçı buynuz vəhşiyyə bir surət düzəldir və surətini düzəltdiyi həmin vəhşidən Vəhy on yeddinci fəslində bəhs olunur; həmin vəhşi ölümcül yara almış beşinci baş olaraq müəyyən edilir və səkkizinci baş kimi dirildiləcəkdə. O, yeddindən olan səkkizinci kimi dirildiləcəkdə.

Və olub da indi olmayan vəhşi heyvan — elə o, səkkizincidir, yeddindəndir və hələki gedir. Vəhy 17:11.

Respublikaçı buynuz o vəhşi heyvanın bir surətini meydana gətirəcəkdi və buna görə də öldürüləcək, sonra isə dirildiləcəkdi. O dirildildikdə, əvvəlki yeddi başdan olan səkkizinci baş olacaqdı. Protestant buynuz, Respublikaçı buynuzla eyni yer vəhşi heyvanının üzərinə minir və eyni peyğəmbərlik dinamikalarına malik olmalı idi. Millerçi hərəkətdə Filadelfiyadan Laodikiyaya keçid, son hərəkətdə Laodikiyadan Filadelfiyaya keçidi əvvəlcədən göstərir.

Son hərəkət 18 iyul 2020-ci ildə ölümçül yara aldıqda, Laodikiya kimi öldü. Vəhy kitabının on birinci fəslində təsvir olunduğu kimi Filadelfiyaya keçdikdə, yeddindən olan səkkizinci kilsəni təmsil etmiş olacaq. 2020-ci ildəki ölüm Respublikaçı buynuzla paralel idi; çünki 1989-cu ildə son zamanın başlanmasından bəri altı prezident olmuşdu. Altıncı prezident 2024-cü ildə sağalacaq olan ölümçül yara aldı. O baş bundan sonra 1989-cu ildə son zamanın başlanmasından bəri Birləşmiş Ştatların səkkizinci başı olacaq və yeddindən olacaq. Hər iki buynuz səkkizinciyə çevrilən altıncı idi. Bu həqiqət, sınaq müddəti bağlanmazdan az əvvəl möhürü açılan İsa Məsihin Vəhyinin xəbərinin böyük bir hissəsidir.

Bu səbəbdən, indiki tariximizi təmsil edən Millerçi tarix barəsində aydın olmaq vacibdir. Bacı Uayt 1856-cı ildə Ceyms Uaytın Laodikeyanın hərəkət üzərinə tətbiqini təsdiqlədi; buna görə də bu, insan məntiqindən irəli gələn bir tətbiq deyildir. Yeddinci Gün Adventist kilsəsi hüquqi cəhətdən Respublikaçı buynuzla bağlanmazdan yeddi il əvvəl, o, ilham vasitəsilə Laodikeya kilsəsi kimi müəyyən edilmişdi. Bu o deməkdir ki, Yeddinci Gün Adventist kilsəsinin tarixində onun çılpaq, kasıb, kor, bədbəxt və yazıq olmaqdan başqa bir şey olduğu bir gün belə olmamışdır. Bu peyğəmbərlik həqiqəti, Yezekel kitabının səkkizinci fəslindəki getdikcə artan dörd iyrənciliyi Adventizmin dörd nəslə kimi tanımaq üçün kontekst və əsaslandırma verir.

Millerçi tarixə Yeşaya yeddinin altmış beş ili quruluşu baxımından yanaşıldıqda, yeddi vaxt peyğəmbərliyinin Millerçi hərəkətinin bütün tarixini əhatə edən peyğəmbərlik çətrisi olduğu qəbul edilməlidir. 1856-cı ildə Laodikiya kilsəsinə ünvanlanan xəbər Millerçi Adventizm üçün hazırkı həqiqətə çevrildi. Laodikiya xəbərini təqdim edən Ceyms və ya Ellen Uayt deyildi; bu, Sadiq və Həqiqi Şahid idi.

Laodikeyalılardan olan kilsənin mələyinə yaz: Bunları Amin, sadiq və həqiqi şahid, Allahın yaradılışının başlanğıcı deyir: Mən sənəin əməllərini bilirəm, nə soyuqsan, nə də isti; kaş ki, ya soyuq olaydın, ya da isti. Beləliklə, ılıqsan, nə soyuqsan, nə də isti olduğuna görə səni ağzımdan qusacağam. Çünki deyirsən: “Mən varlıyam, sərvət toplamışam və heç nəyə ehtiyacım yoxdur”; amma bilmirsən ki, sən yazıq, bədbəxt, yoxsul, kor və çılpaqsan. Sənə məsləhət görürəm ki, varlanasan deyə məndən odda saflaşdırılmış qızıl alasan; və ağ paltar alasan ki, geyinəsən və çılpaqlığının rüsvayçılığı görünməsin; və gözlərinə məlhəm sür ki, görəsən. Mən sevdiyim hər kəsi tənbəh edir və cəzalandırıram; buna görə qeyrətli ol və tövbə et. Bax, Mən qapının önündə durmuşam və döyürəm; əgər kimsə səsimi eşidib qapını açsa, onun yanına girəcəyəm və onunla şam edəcəyəm, o da Mənimlə. Qalib gələndə Mənim taxtımda Mənimlə birlikdə oturmağı verəcəyəm, necə ki Mən də qalib gəldim və Atamla birlikdə Onun taxtında oturdum. Qulağı olan, Ruhun kilsələrə nə dediyini eşitsin. Vəhy 3:14–22.

Həqiqi Şahid bildirir ki, əgər hər hansı bir adam Onun səsinə “eşitmək” istəsə, O içəri girib “onunla şam edər.” Əgər Laodikeya qapını açsa, Məsih içəri girib onlarla şam edər. Əgər Məsihin daxil

olmasına icazə verilərsə, O bir xəbər gətirir, çünki yemək simvolizmi bir xəbərin qəbulunu təmsil edir. Bu xəbər ümumi şəkildə sadəcə Laodikeya xəbəri kimi təqdim oluna bilər, lakin bu, Onun təklif etdiyi xəbərin nəyi təmsil etdiyinə dair səthi bir yanaşmadır. 1856-cı ildə Hiram Edson, Allahın mələklərinin William Millerə tanıyıb elan etməyə yönəltdiyi ilk “zaman peyğəmbərliyi”nin anlayışını genişləndirən peyğəmbərlik məlumatını ehtiva edən səkkiz məqalədən ibarət bir silsilə irəli sürdü. Həmin səkkiz məqalədə Edson Yeşaya yeddidəki altmış beş ili düzgün şəkildə müəyyən edir.

Millerin fəaliyyətinin başlanğıcı yeddi vaxtın kəşfi idi; və onun xidmətinin adı ilə adlandırılan hərəkətin sona çatmasına yeddi il qalmış, məhz həmin peyğəmbərliyə dair daha dərin bir vəhy Millerçi Adventizmə təqdim olundu. Bu vəhy onlara, ilham vasitəsilə Laodikiyalılar kimi tanındıqları həmin ildə təqdim edildi. Peyğəmbərlik baxımından, iki min beş yüz iyirmi gün sonra, 1863-cü ildə, Millerin peyğəmbərlik vaxtına dair ilk kəşfi rədd edildi. Advent hərəkəti üçün Laodikiya xəbəri 1856-cı ildə gəldi və Rəbb qapını səkkiz dəfə, səkkiz məqalə ilə döydü ki, görsün, içəri girməyə yol tapa biləcəkmiz. Hərəkətin sonunda, Sadiq Şahid Öz xalqı ilə birlikdə, hərəkətin başlanğıcındakı vaxtla bağlı ilk xəbərin özündən qidalanaraq, şam yeməyi yemək istəyirdi. Onun xalqı yeməkdən imtina etdi və yeddi il, yaxud iki min beş yüz iyirmi peyğəmbərlik günü sonra, Onun xalqı William Millerin əlinə verilmiş Davudun açarı ilə açılmış olan qapını bağladı. Onlar özlərinə yalan yedizdirən köhnə bir Samariyalı peyğəmbərə qayıtdılar və beləliklə, talelərini eşşəklə şirin arasında ölmək üzrə möhürlədilər.

1856-cı ildə Protestant buynuzu “görmə vadisi”nin böhranında idi, çünki vəhy olmayan yerdə xalq həlak olur. 1856-cı ildə Respublikaçı buynuz da böhran içində idi.

1856-cı il, Kanzas-Missuri Sərhəd Müharibəsi kimi tanınan, “Qanlı Kanzas” adı ilə məşhur zorakı qarşıdurmanın davamı ilə yadda qaldı. Mübarizə Kanzasın Birliyə azad ştat, yoxsa qul ştatı kimi daxil olub-olmayacağı üstündə gedirdi. Münaqişəyə quldarlıq tərəfdarı və quldarlıq əleyhdarı məskunlaşanlar arasında baş verən zorakı toqquşmalar daxil idi.

1856-cı il mayın 22-də Birləşmiş Ştatlar Senatının zalında da zorakı bir hadisə baş verdi; Cənubi Karolinadan olan köləliyi müdafiə edən konqresmen Preston Brooks Massaçusetsdən olan senator Charles Sumnerə əsas ilə vəhşicəsinə hücum etdi. Sumner “The Crime Against Kansas” adlı köləlik əleyhinə bir nitq söyləmişdi və bu nitq Brooksu dərin şəkildə təhqir etmişdi. Əsa ilə döymə hadisəsi köləlik məsələsi üzərində Şimalla Cənub arasında artmaqda olan gərginliyi qabarıq şəkildə üzə çıxardı.

1856-cı ildə Respublikaçılar Partiyası 1854-cü ildə qəbul edilmiş Kanzas–Nebraska Aktının doğurduğu siyasi qarışıqlığa cavab olaraq təsis edildi; bu akt köləliyin yeni ərazilərə yayılmasına qarşı artan müxalifəti meydana gətirmişdi. Partiyanın ilk milli qurultayı Filadelfiyada keçirildi və 1856-cı il seçkilərində Con C. Fremont onların ilk prezidentliyə namizədi seçildi.

Kanzas-Nebraska Aktı Kanzas və Nebraska ərazilərini təşkil etdi və həmin ərazilərdə məskunlaşanlara sərhədləri daxilində köləliyə icazə verib-verməyəcəklərinə qərar vermək hüququ verdi. “Xalq suverenliyi” kimi tanınan bu anlayış, faktiki olaraq, Luiziana Ərazisində 36°30’ paralelindən şimalda köləliyi qadağan etmiş 1820-ci il Missuri Kompromisini ləğv etdi. Bu aktın

ərazilərdə küləklik məsələsinə dərin təsiri oldu. O, bölmələrarası gərginliyi yenidən alovlandırdı, çünki əvvəllər azad torpaq hesab olunan, məsələn, Kanzas kimi ərazilərə küləliyin yayıla bilməsi ehtimalını açdı. Kanzas-Nebraska Aktının qəbul edilməsi Kanzas Ərazisinə həm küləklik tərəfdarı, həm də küləklik əleyhdarı məskunların axınına səbəb oldu; hər iki tərəf xalq suverenliyi səsverməsinin nəticəsinə təsir göstərməyə ümid edirdi. Əraziyə nəzarət uğrunda bu rəqəbat 1856-cı ildə “Qanlı Kanzas” kimi tanınan zorakı toqquşmalara və qanunsuzluq dövrünə gətirib çıxardı.

1856-cı il prezident seçkiləri mühüm siyasi hadisə idi. Bu seçkilərdə Demokrat Ceyms Byukenen, Respublikaçı Con C. Fremont və Amerika Partiyasından keçmiş Prezident Millard Fillmor arasında üçtərəfli mübarizə getdi. Ceyms Byukenen seçkilərdə qalib gəldi və Amerika Birləşmiş Ştatlarının 15-ci Prezidenti oldu.

Ceyms Buxananın prezidentliyi əsasən Şimal ilə Cənub arasında artmaqda olan gərginlikləri və parçalanmaları təsirli şəkildə aradan qaldıra bilməməsi ilə tanınır; bu isə, nəticə etibarilə, onun vəzifədən ayrılmasından az sonra Amerika Vətəndaş Müharibəsinin başlanması ilə yekunlaşdı. Rəhbərlik və böhranın idarə olunmasındakı bu mühüm uğursuzluqlara görə, onun prezidentliyi çox vaxt Amerika tarixində ən uğursuz prezidentliklərdən biri kimi qiymətləndirilir.

1857-ci ildə çıxarılmış məşhur Dred Scott Qərarı bəyan etdi ki, qullar — istər əsarət altında olsunlar, istərsə də azad — vətəndaş deyillər və federal məhkəmələrdə iddia qaldıra bilməzlər. O, həmçinin bəyan etdi ki, Konqres Birləşmiş Ştatların ərazilərində küləliyin qarşısını ala bilməz. Demokrat Buxanan küləklik tərəfdarı olan Dred Scott Qərarını açıq şəkildə dəstəklədi.

Demokrat Buxananın küləklik tərəfdarı mövqeyi gərginliyin Vətəndaş Müharibəsinə qədər artmasına yalnız imkan verməklə qalmadı, həm də onun ölkənin iqtisadiyyatını idarə etməkdə acizliyi 1857-ci il Panikasına gətirib çıxardı; bu isə Böyük Depressiyadan əvvəl Amerika tarixində ən böyük iqtisadi tənəzzüllərdən biri idi. 1857-ci il Panikası bir neçə il davam edən ağır iqtisadi böhranla nəticələndi. Müəssisələr və banklar bağlandı, işsizlik artdı və fond bazarı gerilədi.

Byukanenin prezidentliyi dövründə Cənub ştatları İttifaqdan ayrılma prosesinə başladılar və 1860-cı ildə respublikaçı Abraham Linkolnun seçilməsinə cavab olaraq İttifaqdan ayrıldılar. Byukanen ayrılma böhranına passiv yanaşma sərgilədi və federal hökumətin ayrılmanın qarşısını zor gücü ilə almaq səlahiyyətinə malik olmadığını irəli sürdü. Bu qətiyyətli hərəkətin olmaması ayrılma hərəkətinin güclənməsinə imkan verdi. Onun güclü rəhbərlik nümayiş etdirməməsi və ayrılma böhranını həll etmək üçün qəti addımlar atmağa tərəddüd etməsi, Cənubda belə bir təəvvürün formalaşmasına səbəb oldu ki, o, hərbi müqavimətlə üzləşmədən İttifaqdan ayrıla bilərdi.

1860-cı ildə ilk Respublikaçı prezident olan Abraham Lincoln seçildi. 1863-cü il yanvarın 1-də Prezident Lincoln bütün külə edilmiş insanların Konfederasiya nəzarətində olan ərazilərdə azad edilməli olduqlarını bəyan edən son Azadlıq Proklamasiyasını imzalayıb dərc etdi. Bu icra sərəncamı Vətəndaş müharibəsinə əhəmiyyətli təsir göstərdi, çünki münafişəni təkcə Birliyi qorumaq uğrunda deyil, həm də küləliyə son qoymaq uğrunda bir mübarizəyə çevirdi. Azadlıq Proklamasiyası dərhal bütün külə edilmiş şəxsləri azad etmədi. O, xüsusi olaraq Birliyin səlahiyyətlərinin məhdud olduğu, Konfederasiya nəzarətində olan ərazilərə aid idi. Birlik qüvvələri

irəliləyib Konfederasiya əraziləri üzərində nəzarəti ələ keçirdikcə, proklamasiya tətbiq olundu və həmin ərazilərdəki kölə edilmiş insanlar azad edildi. Azadlıq Proklamasiyası Birləşmiş Ştatlarda köləliyin nəhayət ləğv edilməsinə doğru həlledici bir addım idi və 1865-ci il dekabrın 6-da qəbul edilərək ratifikasiya olunan ABŞ Konstitusiyasına On Üçüncü Düzəlişin qəbuluna yol açdı.

1850-ci illərdən etibarən Respublikaçı buynuz köləlik məsələsinin böhranı içində idi. Ölkədə iki əsas siyasi düşüncə sinfi ilə təmsil olunan iki əsas parçalanma mövcud idi. 1856-cı ildə köləliyə qarşı olan və köləliyi müdafiə edən qruplar köləlik barədə öz baxışlarını qoruyub saxlamaq cəhdi ilə Kanzas ərazisinə hərəkət etdikcə, elə həmin vaxt Filadelfiya Laodikeyadan ayrıldığı kimi, bir ayrılma prosesi başlandı. Demokratlar köləliyi müdafiə edirdi, Respublikaçılar isə köləliyə qarşı idi.

1856-cı ildə “Qanlı Kanzas” yaxınlaşmaqda olan müharibənin mikrokosmosunu təmsil edirdi. Həmin il köləlik tərəfdarı olan bir demokrat Respublikaçı buynuzun başına seçildi və onun səmərəsiz rəhbərliyi, bu son günlərə qədər, səmərəsiz bir prezidentliyin rəmzinə çevrildi. O, Buçananın prezidentliyinin qoyub getdiyi qarışıqlığı aradan qaldırmağa məcbur olan ilk Respublikaçı prezidentdən əvvəl gəlirdi.

1863-cü ilə qədər Respublikaçı buynuz Vəhy on üçün yer vəhşisinin tarixində ən mühüm icra sərəncamını verdi. İcra sərəncamı köləlik məsələsinə aid idi. Bəyannamənin bir paragrafında belə deyilir: “Rəbbimiz İsa Məsihin min səkkiz yüz altmış üçüncü ilinin yanvar ayının birinci günündə, Birləşmiş Ştatlara qarşı üsyan içində olan əhalisinin yaşadığı hər hansı bir ştatın daxilində və ya ştatın müəyyən edilmiş bir hissəsində kölə kimi saxlanılan bütün şəxslər həmin andan etibarən və əbədi olaraq azad olacaqlar; və Birləşmiş Ştatların İcra Hökuməti, o cümlədən onun quru və dəniz qüvvələrinə aid səlahiyyətlər, belə şəxslərin azadlığını tanıyacaq və qoruyacaq, onların, yaxud onlardan hər hansı birinin, öz həqiqi azadlıqlarını əldə etmək üçün göstərə biləcəkləri səyləri boğmaq məqsədilə heç bir hərəkət və ya hərəkətlər etməyəcəkdir.” Köləlik probleminin həlli həmin anda tarixi baxımdan natamam olsa da, Linkoln “hər hansı bir ştat daxilində kölə kimi saxlanılan bütün şəxslər ... həmin andan etibarən və əbədi olaraq azad olacaqlar” sözlərini yazdıqda Konstitusiyanın mahiyyəti etiraf olunmuşdu.

Linkoln Konstitusiyada ifadə olunan, “bütün insanlar bərabər yaradılmışdır” deyə bildirən təməl prinsipə qayıdırdı. Linkoln, Protestant buynuzun öz təməl peyğəmbərliyini, yəni köləlik peyğəmbərliyini rədd etdiyi eyni zamanda təməl həqiqətlərə qayıdırdı. Buna görə də, məhz Respublikaçı buynuzun tarixində köləliklə bağlı ən mühüm “icra sərəncamı”nı verdiyi vaxtda, Protestant buynuz da öz peyğəmbərlik tarixində köləlik peyğəmbərliyinə dair, Musanın andı və lənəti ilə təmsil olunan, ən mühüm icra sərəncamını verdi. Respublikaçı buynuz təməllərə qayıtmağı seçdi; Protestant buynuz isə öz təməlini rədd etməyi və ona heç vaxt geri dönməmək barədə xəbərdar edildiyi şeylərə qayıtmağı seçdi.

1863-cü ildə Respublikaçı buynuz iki düşərgəyə bölünmüşdü; necə ki, qədim İsrailin padşahlığı Yerobam və Rəhbəamın dövründə iki yerə bölünmüşdü. 1863-cü ildə Protestant buynuz hüquqi baxımdan Respublikaçı buynuzla birləşdi; bu, Yerobamın Bet-El və Dandakı iki qurbangahı ilə təmsil olunur. Bu iki buynuz tarix boyunca bir-birinə paralel hərəkət edir və 1863-cü ilin tarixi,

xüsusilə, axır günlərin tarixini təmsil edir.

Millerçi tarix, bir neçə peyğəmbərlik qeydi nəzərə alınmaqla, yüz qırx dörd minin tarixində təkrarlanır. Həmin qeydlərdən biri budur ki, Millerçi tarixdə hədəf auditoriya əvvəlcə hərəkatın xaricində olanlar, sonra isə hərəkatın özü idi. Yüz qırx dörd minin hərəkatında isə Vəhy on səkkizdəki iki səs iki hədəf auditoriyanı müəyyən edir, lakin bu hədəflər Millerçi tarixin əksinədir. Birinci hədəf Allahın xalqıdır, ikinci səs isə hələ də Babil içində olan Allahın digər sürüsüdür.

Başqa bir peyğəmbərlik qeydi də budur ki, hər iki tarixçə bir kilsədən digərinə keçsə də, Millerçilər Filadelfiyadan Laodikeyaya keçdilər, üçüncü mələyin qüdrətli hərəkatı isə Laodikeyadan Filadelfiyaya keçir. Bu, Millerçilərin altıncı kilsədən yeddinci kilsəyə keçdiyini, yüz qırx dörd minin isə yeddinci kilsədən yeddinin içində olan səkkizinci kilsəyə keçdiyini göstərir.

Respublikaçı buynuz öz hərəkatına 1863-cü il ətrafındakı tarixdə köləliyi müdafiə edən bir millətdən köləliyə qarşı olan bir millətə doğru başladı. Həmin tarixin böhranı bu “son günlər”də eyni rəqib qüvvələr olan iki siyasi partiyayı müəyyən etdi. Necə ki, həmin tarixdəki ilk Respublikaçı prezident müharibə başa çatdıqdan cəmi bir neçə gün sonra qətlə yetirildi, son Respublikaçı prezident də rəmzi olaraq qətlə yetirildi və dünya sevinərkən ölü kimi küçədə qoyuldu. O, Vətəndaş müharibəsi başa çatdıqdan cəmi bir neçə gün sonra deyil, son vətəndaş müharibəsi başlamazdan dərhal əvvəl qətlə yetirildi.

İlk Respublikaçı prezidentdən əvvəl Amerika tarixinin ən təsirsiz prezidenti gəlmişdi və son Respublikaçı prezidentdən əvvəl də eyni hal olacaq. İlk Respublikaçı prezidentdən əvvəl gələn Demokrat prezidentin təsirsizliyi vətəndaş müharibəsinə çevrilən böhranı sürətləndirdi və eyni təsirsizlik indi də baş verir. Son Respublikaçı prezidentdən əvvəl gələn Demokrat prezident iqtisadiyyatı elə bir tərzdə idarə etdi ki, bu, o vaxta qədər Amerika tarixindəki ən böyük iqtisadi çöküşü meydana gətirdi. İki buynuz Bazar günü qanununa qədər paralel şəkildə uzanır. 1863-cü ildə hər iki buynuzun birinci nəslə başladı və hər iki buynuz üçün dördüncü və son nəsil şərqə tərəf dönmüş və günəşə səcdə edir olacaq.

İlyas mesajı həmişə xəbərdarlıq mesajını təsdiqləyən Allahın hökmləri ilə müşayiət olunur. Dünya cəmiyyəti indi tufandan əvvəlki insanlar kimi yaşayır. Onlar yeyir, içir və yarana biləcək hər hansı bir problemi qlobalist texno-nəhənglərin həll edəcəyini gözləyirlər. Allahın Kəlamı göstərir ki, dünya indi olduqca böyük bir böhranın astanasındadır.

“‘Gecədən nə xəbər var?’ Mən bu xəbərlərin əhəmiyyətini dərk edirmi? Mən onların böyük bərpəedici sistemin son işində tutduqları yeri anlayırmı? Mən ‘peyğəmbərliyin möhkəm kəlamı’ ilə o qədər yaxından tanışammı ki, ətrafımda baş verən hadisələrdə gələn Padşahın artıq lap qapıda olduğuna dair qəti dəlilləri görə bilim? Allahın mənə verdiyi nur baxımından üzərimə düşən məsuliyyəti hiss edirmi? Mənə Onun idarəçisi olaraq əmanət edilmiş hər bir istedadın məhv olmaqda olanları xilas etmək üçün düzgün yönəldilmiş səydə istifadə edirmi? Yoxsa ilıq və laqeydəmmi, qismən pis bir dünya ilə qarışmış halda, Allahın mənə verdiyi vasitə və qabiliyyəti əsasən özümü məmnun etmək üçün sərf edir, Onun işinin irəliləməsindən daha çox öz rahatlığım və asayişim qayğısına qalıram? Mən öz həyat yolumla ‘Dünyada getdikcə kök salmaqda olan, Yeddinci Gün Adventistlərinin şeypuru qeyri-müəyyən

səsləndirdiyi və dünyapərəstlərin yolunu tutduğu qənaətini' möhkəmləndirirəmmi?"

“Biz yaxınlaşan Allahın addım səslərini eşidirik; O, dünyanı öz təqsirləri üzündən cəzalandırmağa gəlir. Zamanın sonu üzərimizə çox yaxınlaşmışdır. Dünyanın sakinləri yandırılmaq üçün dəstə-dəstə bağlanırlar. Siz də alaq otları ilə birlikdə bağlanacaqsınız mı? Hər il minlərlə, minlərlə və on minlərlə dəfə on min canın həlak olduğunu, günahları içində öldüyünü dərk edirsiniz mi? Allahın bəlaları və hökmləri artıq öz işini görür, həqiqət nurunun onların yoluna saçılmamış olması üzündən canlar məhvə sürüklənir.” General Conference Daily Bulletin, 1 aprel 1897.

Canım gecədə Səni arzuladı; bəli, içimdəki ruhumla Səni erkəndən axtaracağam; çünki hökmlərin yer üzündə olarkən, dünya sakinləri salehliyi öyrənəcəklər. Yeşaya 26:9.